Јасминка Обућина,
в.ф. председника Привредног апелационог суда

ОДНОС СТЕЧАЈНОГ ПОСТУПКА И ПОСТУПКА ИЗВРШЕЊА РАДИ НАМИРЕЊА НОВЧАНОГ ПОТРАЖИВАЊА НА НЕПОКРЕТНОСТИМА

**Рад први пут објављен у Билтену ВКС за Годишње саветовање судија у Врњачкој Бањи 2017. године*

Р е з и м е

Предмет овог рада је однос стечајног поступка и извршног поступка у коме је стечајни дужник извршни дужник или извршни поверилац, са посебним освртом на однос стечајног поступка и поступка извршења ради намирења новчаног потраживања на непокретностима. С обзиром на тему, обрађен је однос претходног стечајног поступка и извршног поступка, зависно од постојања мера обезбеђења из члана 62. став 2. Закона о стечају, са посебним тежиштем на мери обезбеђења из тачке 4. ове одредбе (забрана или привремено одлагање спровођења извршења према стечајном дужнику, укључујући и забрану или привремено одлагање које се односи на остваривање права разлучних и заложних поверилаца). Разјашњен је однос између мере обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4. Закона о стечају и мораторијума из члана 93. став 1. Закона о стечају, као и стицање права првенственог намирења и заложног права извршног повериоца из поступка спровођења извршења на непокретности извршног дужника, ради намирења новчаног потраживања повериоца, по основу којих права извршни поверилац своје потраживање може намирити у својству разлучног повериоца у случају отварања стечајног поступка над извршним дужником.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: ***стечајни поступак, мере обезбеђења,***

разлучни поверилац, извршни поступак, непокретност, заложни поверилац, првенство намирења

I Увод

Стечај је један од начина престанка привредног друштва, које обављањем своје регистроване привредне делатности није у могућности да измири обавезе према повериоцима. Услови и начин покретања и спровођења стечаја над привредним друштвима уређен је Законом о стечају[1]. Стечај се спроводи или банкротством или реорганизацијом[2]. Без обзира да ли се спроводи банкротством или реорганизацијом, циљ стечаја јесте најповољније колективно намирење стечајних поверилаца остваривањем највеће могуће вредности стечајног дужника, односно његове имовине[3]. Уколико се стечај спроводи банкротством, исти се окончава закључењем стечајног поступка, што је разлог за брисање стечајног дужника, односно привредног друштва из Регистра привредних субјеката, што доводи до престанка привредног друштва[4]. Насупрот банкротству, уколико се стечај спроводи реорганизацијом, стварају се услови за наставак пословања привредног друштва, а самим тим и за опстанак друштва на тржишту[5]. Без обзира да ли се спроводи банкротством или реорганизацијом, циљ стечајног поступка јесте колективно намирење стечајних поверилаца.

Стечајни повериоци намирују се редоследом намирења који је прописан чланом 54. Закона о стечају, а према исплатним редовима дефинисаним овом одредбом[6]. У случају усвајања плана реорганизације повериоци се намирују

---

[1] Закон о стечају („Службени гласник РС“, бр. 104 од 16.12.2009. године, бр. 99 од 27.12.2011. године – др. закон, бр. 71 од 25.07.2012. године – УС, бр. 83 од 05.08.2014. године)

[2] Члан 1. став 2. Закона о стечају

[3] Члан 2. Закона о стечају

[4] Члан 468. Закона о привредним друштвима: Друштво престаје да постоји брисањем из регистра привредних субјеката, по основу: 1) спроведеног поступка ликвидације или принудне ликвидације у складу са овим законом; 2) спроведеног поступка стечаја у складу са законом којим се уређује стечај; 3) статусне промене која има за последицу престанак друштва.

[5] Члан 155. став 1. Закона о стечају: Реорганизација се спроводи ако се тиме обезбеђује повољније намирење поверилаца у односу на банкротство, а посебно ако постоје економско оправдани услови за наставак дужниковог пословања.

[6] Члан 54. Закона о стечају: Из стечајне масе приоритетно се намирују трошкови стечајног поступка, а по њиховом пуном намирењу обавезе стечајне масе. Стечајни повериоци се, у зависности од њихових потраживања, сврставају у исплатне редове. Стечајни повериоци нижег исплатног реда могу се намирити тек пошто се намире стечајни повериоци вишег исплатног реда. Стечајни повериоци истог исплатног реда намирују се сразмерно висини њихових потраживања. Утврђују се следећи исплатни редови: 1) у први исплатни ред спадају неисплаћене нето зараде запослених и бивших запослених, у износу минималних зарада за последњих годину дана пре отварања стечајног поступка са каматом од дана доспећа до дана отварања стечајног поступка и неплаћени доприноси за пензијско и инвалидско осигурање запослених за последње две године пре отварања стечајног поступка, а чију основицу за обрачун чини најнижа месечна основица доприноса, сагласно прописима о доприносима за обавезно социјално осигурање на дан отварања стечајног поступка, као и потраживања по основу закључених уговора са привредним друштвима чији су предмет неисплаћене обавезе на име доприноса за пензијско и инвалидско осигурање запослених за последње две године пре отварања стечајног поступка, а чију основицу за обрачун

према класама у које су сврстана потраживања поверилаца, а које се формирају по основу разлучних права и права приоритета њихових потраживања према исплатним редовима[7]. Стога, стечајни поступак представља колективно намирење потраживања поверилаца једног привредног друштва у једном судском поступку, што стечајни поступак чини сложеним.

За разлику од стечајног поступка, извршни поступак представља поступак индивидуалног намирења потраживања једног повериоца. Извршни поступак је завршница парничног поступка у коме је поверилац издејствовао извршну исправу. Извршним поступком окончава се принудна наплата потраживања, које је извршном исправом утврђено као законито.

Поступак извршења регулисан је Законом о извршењу и обезбеђењу[8]. Наведеним законом уређен је поступак у коме судови и јавни извршитељи принудно намирују потраживања извршних поверилаца заснована на извршним и веродостојним исправама (извршни поступак), поступак обезбеђења потраживања и положај јавних извршитеља[9].

Из претходно наведеног се може закључити да и Закон о стечају и Закон о извршењу и обезбеђењу, регулишу поступак наплате потраживања поверилаца од стране дужника. У извршном поступку од извршног дужника, а у стечајном поступку од стечајног дужника, који је фактички исто привредно друштво.

II Претходни стечајни поступак и мере обезбеђења

Стечајни поступак се покреће предлогом овлашћеног предлагача[10]. Стечајни судија у року од три дана од достављања предлога за покретање стечајног поступка доноси решење о покретању претходног стечајног поступка. Претходни стечајни поступак покреће се ради утврђивања разлога за покретање стечајног поступка, а како је то прописано чланом 60. став 1. Закона о стечају[11].

чини најнижа месечна основица доприноса, сагласно прописима о доприносима за обавезно социјално осигурање на дан отварања стечајног поступка; 2) у други исплатни ред спадају потраживања по основу свих јавних прихода доспелих у последња три месеца пре отварања стечајног поступка, осим доприноса за пензијско и инвалидско осигурање запослених; 3) у трећи исплатни ред спадају потраживања осталих стечајних поверилаца; 4) у четврти исплатни ред спадају потраживања настала две године пре дана отварања стечајног поступка по основу зајмова, као и других правних радњи које у економском погледу одговарају одобравању зајмова, у делу у којем ти зајмови нису обезбеђени, а који су стечајном дужнику одобрени од стране лица повезаних са стечајним дужником, у смислу овог закона, осим лица која се у оквиру своје редовне делатности баве давањем кредита и зајмова. Потраживања стечајних поверилаца који су се пре отварања стечајног поступка сагласили да буду намирени након пуног намирења потраживања једног или више стечајних поверилаца, биће намирени тек након пуног намирења трећег исплатног реда са припадајућим каматама.

[7] Члан 165. став 3. Закона о стечају: Гласање се врши у оквиру класа поверилаца. Потраживања поверилаца деле се најмање на класе по основу њихових разлучних права и права приоритета њихових потраживања према исплатним редовима.

[8] „Службени гласник РС“, бр. 106/15 и 106/16 – аутентично тумачење

[9] Члан 1. Закона о извршењу и обезбеђењу

[10] Члан 55. став 1. Закона о стечају: Стечајни поступак се покреће предлогом повериоца, дужника или ликвидационог управника.

[11] Члан 60. став 3. Закона о стечају: Стечајни судија отвара стечајни поступак без вођења претходног стечајног поступка: 1) ако стечајни дужник поднесе предлог за покретање стечајног поступка са потребним исправама и прилозима; 2) ако поверилац поднесе предлог за покретање

Доношењем решења о покретању претходног стечајног поступка не наступају правне последице отварања стечајног поступка, нити било какве правне последице у односу на стечајног дужника, а ни у односу на повериоце стечајног дужника. Међутим, стечајни судија по службеној дужности или на захтев подносиоца предлога за покретање стечајног поступка, под условима који су прописани одредбом члана 62. став 1. Закона о стечају[12], може одредити једну или више мера обезбеђења: 1) именовати привременог стечајног управника који ће преузети сва или део овлашћења органа стечајног дужника; 2) забранити исплате са рачуна стечајног дужника без сагласности стечајног судије или привременог стечајног управника; 3) забранити располагање имовином стечајног дужника или одредити да стечајни дужник може располагати својом имовином само уз претходно прибављену сагласност стечајног судије или привременог стечајног управника и 4) забранити или привремено одложити спровођење извршења према стечајном дужнику, укључујући и забрану или привремено одлагање које се односи на остваривање права разлучних или заложних поверилаца. Мере обезбеђења од тачке 1) до тачке 3) немају никакво правно дејство на извршне поступке. Међутим, мера обезбеђења из тачке 4) утиче на извршни поступак и то управо на остваривање права разлучних и заложних поверилаца, али и на купца ствари у извршном поступку.

У пракси се, као најспорније, појавило питање дејства мере обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4. Закона о стечају (забрана или привремено одлагање спровођења извршења према стечајном дужнику, укључујући забрану или привремено одлагање које се односи на остваривање права разлучних и заложних поверилаца), у односу на извршни поступак, када се спроводи извршење ради намирења новчаног потраживања на непокретности[13]. Стога је предмет разматрања овог рада, однос мере обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4. Закона о стечају на поступак извршења ради намирења новчаног потраживања на непокретности дужника.

Мере обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 1-4. Закона о стечају могу се одредити само у претходном стечајном поступку и не могу бити одређене након отварања стечајног поступка над дужником. Мере обезбеђења у претходном стечајном поступку одређују се истовремено са доношењем решења о покретању претходног стечајног поступка, премда није сметња да се мере одреде и посебним решењем након покретања претходног стечајног поступка, уколико за то постоје услови који су прописани чланом 62. став 1. Закона о стечају. Мере обезбеђења одређује или стечајни судија по службеној дужности или се пак одређују на захтев подносиоца предлога за покретање стечајног поступка. Мере обезбеђења у

стечајног поступка, а стечајни дужник призна постојање стечајног разлога; 3) у случају претпоставке трајније неспособности плаћања из члана 12. овог закона.

[12] Члан 62. став 1. Закона о стечају Стечајни судија ће, по службеној дужности или на захтев подносиоца предлога за покретање стечајног поступка, решењем о покретању претходног стечајног поступка, одредити мере обезбеђења ради спречавања промене имовинског положаја стечајног дужника, односно уништавања пословне документације, ако постоји опасност да ће стечајни дужник отуђити имовину односно уништити документацију до отварања стечајног поступка.

[13] Члан 150-210. Закона о извршењу и обезбеђењу

претходном стечајном поступку одређују се ради спречавања промене имовинског положаја стечајног дужника, односно уништавања пословне документације, уколико постоји опасност да ће стечајни дужник отуђити имовину, односно уништити документацију до отварања стечајног поступка.

Мере обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 1-4. Закона о стечају, могу трајати најдуже до окончања претходног стечајног поступка. Међутим, стечајни судија их може у било које доба условити или укинути. У сваком случају, мере обезбеђења престају по сили закона доношењем решења о отварању стечајног поступка.

Стечајни судија, на писани захтев разлучног повериоца, може да донесе одлуку о укидању или условљавању мере обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4. Закона о стечају, под условима који су прописани одредбом члана 93. став 4. Закона о стечају, односно под истим условима под којим се укида мораторијум, односно забрана извршења и намирења из члана 93. став 1. Закона о стечају. Такође, мера обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4. Закона о стечају, укида се увек када су испуњени услови из члана 93. став 5. Закона о стечају, односно укида се под истим условима под којима се укида и забрана извршења и намирења из члана 93. став 1. Закона о стечају. То практично значи да се мера обезбеђења која је одређена у претходном стечајном поступку из члана 62. став 2. тачка 4. Закона о стечају, у претходном стечајном поступку укида из истих разлога из којих се, након отварања стечајног поступка, укида забрана извршења и намирења из члана 93. став 1. Закона о стечају.

Решење којим се одређују мере обезбеђења из члана 62. став 2. Закона о стечају, објављује се на огласној и електронској огласној табли суда и доставља Регистру привредних субјеката, односно другом одговарајућем регистру који је дужан да без одлагања упише изречене мере. Садржина уписаних и изречених мера објављује се и на интернет страни тог регистра[14].

Како претходни стечајни поступак не утиче на ток извршног поступка (као ни на ток било ког другог судског поступка), то паралелно са претходним стечајним поступком може да се одвија и извршни поступак. Међутим, то важи све док се у претходном стечајном поступку не одреди мера обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4. Закона о стечају – забрана или привремено одлагање спровођења извршења према стечајном дужнику, укључујући и забрану или привремено одлагање које се односи на остваривање права разлучних и заложних поверилаца.

III Спровођење извршења на непокретности

Извршни поступак ради намирења новчаног потраживања на непокретностима покреће се предлогом за извршење, о коме одлучује суд на чијем се подручју налази непокретност, а који суд је искључиво месно надлежан за одлучивање о овом предлогу[15]. За спровођење извршења ради намирења

[14] Члан 63. став 1. Закона о стечају
[15] Члан 150. став 1. Закона о стечају

новчаног потраживања на непокретностима искључиво су надлежни јавни извршитељи[16]. Извршење новчаног потраживања на непокретности спроводи се уписом забележбе решења о извршењу у катастар непокретности, проценом вредности непокретности, продајом непокретности и намирењем извршног повериоца из продајне цене[17]. Непокретност се по правилу продаје на усменом јавном надметању или непосредном погодбом, при чему јавни извршитељ може одредити само продају на јавном надметању, док се странке могу споразумети о продаји непосредном погодбом[18]. Након процене вредности, непокретности јавни извршитељ доноси закључак којим утврђује вредност непокретности[19]. Након успешно спроведеног јавног надметања, јавни извршитељ доноси закључак о додељивању непокретности[20]. Закључак о предаји непокретности купцу доноси се одмах после исплате продајне цене[21]. Према одредби члана 193. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу, закључак о предаји непокретности садржи налог непосредном држаоцу непокретности да, у одређеном року, преда купцу у државину непокретности, време када купац стиче државину на непокретности, утврђење да су се угасила заложна права, стварне службености и стварни терети који се гасе продајом непокретности, налог да се стицање својине купца на непокретности упише у катастар непокретности, као и налог да се из катастра непокретности бришу права и терети који су се угасили куповином или које купац није преузео.

Међутим, непокретност у извршном поступку може бити продата и непосредном погодбом, уколико су се странке тако споразумеле или уколико је после неуспеха другог јавног надметања то изабрао извршни поверилац[22]. Да би се реализовала продаја непокретности непосредном погодбом потребно је, пре свега, да странке сачине споразум о продаји непокретности непосредном погодбом[23], а затим јавни извршитељ на основу споразума доноси закључак о продаји непокретности непосредном погодбом[24]. Следећа радња је да јавни извршитељ, у име и за рачун извршног дужника (или лице које обавља комисионе послове продаје, у своје име, а за рачун извршног дужника), закључује уговор о продаји непокретности непосредном погодбом у писменом облику са купцем[25]. Након тога, јавни извршитељ доноси закључак о додељивању непокретности[26]. По исплати купопродајне цене јавни извршитељ доноси закључак о предаји непокретности купцу из члана 193. Закона о извршењу и обезбеђењу.

У случају продаје непокретности непосредном погодбом по избору извршног повериоца након доношења закључка о продаји, следи закључивање

[16] Члан 4. став 1. и 2. Закона о извршењу и обезбеђењу
[17] Члан 151. Закона о извршењу и обезбеђењу
[18] Члан 171. Закона о извршењу и обезбеђењу
[19] Члан 166. и 167. Закона о извршењу и обезбеђењу
[20] Члан 180. и 181. Закона о извршењу и обезбеђењу
[21] Члан 193. Закона о извршењу и обезбеђењу
[22] Члан 184. став 1. и члан 185. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу
[23] Члан 186. Закона о извршењу и обезбеђењу
[24] Члан 187. став 1. Закона о извршењу и обезбеђењу
[25] Члан 185. став 2. и члан 187. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу
[26] Члан 187. став 3. Закона о извршењу и обезбеђењу

уговора о продаји, а након тога и доношење закључка о додељивању непокретности, а по уплати купопродајне цене и закључка о предаји непокретности из члана 193. став 1. Закона о извршењу и обезбеђењу.

Из претходно наведених одредби недвосмислено произилази да купац непокретности у извршном поступку, својину на непокретности стиче доношењем закључка о предаји непокретности. Упис у катастар непокретности стицања својине купца на непокретности има декларатoран карактер.

Одмах након доношења закључка о предаји непокретности купцу, јавни извршитељ започиње намирење поверилаца, о чему доноси закључак[27].

IV Дејство мере обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4. Закона о стечају на извршење ради намирења новчаног потраживања на непокретности

Имајући у виду све што је већ речено о мери обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4. Закона о стечају и све што је наведено о извршењу ради намирења новчаног потраживања на непокретностима, произилази да наведена мера, уколико буде одређена у претходном стечајном поступку који се води истовремено са извршним поступком у коме је предмет продаје непокретност дужника, има дејство и у односу на извршног повериоца и у односу на купца, као учесника извршног поступка, а не само на извршног дужника, који је истовремено и стечајни дужник у претходном стечајном поступку.

Наиме, садржина наведене мере обезбеђења је: забрана спровођења извршења према стечајном дужнику (укључујући и забрану остваривања права разлучних и заложних поверилаца) или пак, привремено одлагање спровођења извршења према стечајном дужнику, укључујући и привремено одлагање које се односи на остваривање права разлучних и заложних поверилаца. То значи да доношењем решења којим се одређује наведена мера обезбеђења у претходном стечајном поступку, настаје забрана спровођења извршења према стечајном дужнику, што практично значи да јавни извршитељ више не сме да предузима ниједну извршну радњу у циљу спровођења извршења ради намирења поверилаца на непокретности извршног дужника, односно стечајног дужника. Та забрана може наступити у било којој фази поступка спровођења извршења на непокретности. То практично значи да, уколико је наведена мера обезбеђења одређена током процене вредности непокретности, јавни извршитељ не може донети закључак о утврђивању вредности непокретности. Уколико је мера обезбеђења одређена након успешно спроведеног јавног надметања, јавни извршитељ не може донети закључак о додељивању непокретности. Уколико је мера обезбеђења одређена након доношења закључка о додељивању непокретности, јавни извршитељ не може донети закључак о предаји непокретности. Такође, уколико је мера обезбеђења одређена након доношења закључка о предаји непокретности, јавни извршитељ не може приступити

[27] Члан 196. и члан 197. Закона о извршењу и обезбеђењу

намирењу поверилаца. Исто се односи и на случај продаје непокретности непосредном погодбом, било по споразуму странака, било по избору извршног повериоца или пак, намирења повериоца преносом права својине не непокретности.

Међутим, уколико је јавни извршитељ донео закључак о предаји непокретности купцу, мера обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4. Закона о стечају, не може спречити купца да своје право својине упише у катастар непокретности. Ово управо из разлога што је купац, који је претходно положио цену, постао власник ствари доношењем закључка о предаји непокретности, па упис у катастар непокретности, како је већ речено, има само декларатoран карактер. То практично значи да у случају отварања стечајног поступка над извршним дужником, купац који је као такав одређен закључком о предаји непокретности, са успехом може остварити своје излучно право у односу на непокретност која је била предмет предаје, уколико је стечајни управник исту унео у стечајну масу.

Уколико је мера обезбеђења одређена пре доношења закључка о предаји непокретности купцу, купац који је делимично или у целости уплатио купопродајну цену непокретности, у случају отварања стечајног поступка над извршним дужником, може остварити повраћај уплаћене купопродајне цене (делимичне или у целости) у стечајном поступку, као поверилац стечајне масе. Стечајни управник стечајног дужника има обавезу да уплаћену купопродајну цену, коју је јавни извршитељ дужан да пренесе са свог текућег рачуна на текући рачун стечајног дужника[28], исплати купцу као обавезу стечајне масе применом члана 104. Закона о стечају[29].

Из наведеног јасно произилази и обавеза јавног извршитеља да сва новчана средства која је примио након продаје имовине дужника, пренесе на текући рачун стечајног дужника[30].

---

[28] Напомена аутора: Насупрот овом становишту, у делу стручне јавности изражено је и мишљење да, у конкретној ситуацији, повраћај уплаћене купопродајне цене купцу, треба да изврши јавни извршитељ. Мишљење се заснива на становишту да повраћај купопродајне цене није радња спровођења извршења, услед чега се забрана извршења и намирења из члана 93. став 1. Закона о стечају не односи на обавезу јавног извршитеља да купцу, који није постао власник непокретности, изврши повраћај уплаћене цене.

[29] Члан 104. Закона о стечају: Обавезе стечајне масе су обавезе: 1) које су проузроковане радњама стечајног управника или на други начин управљањем, уновчењем и поделом стечајне масе, а које не спадају у трошкове стечајног поступка; 2) из двостранотеретног уговора, ако се његово испуњење тражи за стечајну масу или мора уследити након отварања стечајног поступка; 3) које су настале неоснованим обогаћењем стечајне масе; 4) према запосленима стечајног дужника, настале након отварања стечајног поступка. Обавезе стечајне масе су и обавезе из става 1. овог члана које су настале током претходног стечајног поступка ако се стечајни поступак отвори.

[30] Члан 105. став 1. Закона о стечају: Отварањем стечајног поступка стечајни управник преузима у државину целокупну имовину која улази у стечајну масу и њоме управља.

Члан 101. став 1. Закона о стечају: Стечајна маса је целокупна имовина стечајног дужника у земљи и иностранству на дан отварања стечајног поступка, као и имовина коју стечајни дужник стекне током стечајног поступка.

Члан 79. Закона о стечају: Организација која води поступак принудне наплате одмах после пријема решења из члана 71. став 1. овог закона то решење доставља свим банкама, ради спречавања преноса средстава и других трансакција стечајног дужника које су у супротности са одредбама овог закона. Даном отварања стечајног поступка банка блокира рачуне стечајног дужника, чиме престају права лица која су била овлашћена да располажу средствима са тих

У сваком случају, у односу на извршног повериоца, одређивањем мере обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4. Закона о стечају, спречава се намирење извршног повериоца. У случају отварања стечајног поступка, извршни поверилац ће своја права остварити у стечајном поступку, као стечајни или разлучни поверилац.

Уколико наведена мера обезбеђења буде укинута током претходног стечајног поступка, јавни извршитељ ће наставити да предузима даље радње у циљу наплате новчаног потраживања извршног повериоца на непокретности дужника.

Наступањем правних последица отварања стечајног поступка, престају и мере обезбеђења одређене у претходном стечајном поступку[31]. Међутим, отварањем стечајног поступка наступа забрана извршења и намирења из члана 93. став 1. Закона о стечају, због чега је јавни извршитељ дужан да, без одлагања, донесе одлуку о обустави извршног поступка[32].

V Забрана извршења и намирења из имовине стечајног дужника као последица отварања стечајног поступка

Одредбом члана 93. став 1. Закона о стечају, прописано је да се даном отварања стечајног поступка не може против стечајног дужника, односно над његовом имовином, одредити и спровести принудно извршење, нити било која мера поступка извршења, осим извршења која се односе на обавезе стечајне масе и трошкове стечајног поступка. Према ставу 2. наведене одредбе поступци из става 1. овог члана који су у току обустављају се. Примена ове одредбе Закона о стечају искључује могућност да се паралелно са стечајним поступком води и извршни поступак над привредним друштвом које је стечајни дужник (мораторијум). Међутим, мораторијум, односно забрана извршења и намирења из члана 93. став 1. Закона о стечају, може бити укинута на писани захтев разлучног повериоца[33], а у односу на имовину која је предмет разлучног права под следећим условима:

рачуна. На захтев стечајног управника, банка отвара нови рачун преко којег ће се вршити пословање стечајног дужника. Новчана средства са блокираних рачуна, на захтев стечајног управника преносе се на нови рачун, а рачуни стечајног дужника се гасе.

Члан 44. став 1. ЗОПД: Имовину друштва у смислу овог закона чине ствари и права у власништву друштва, као и друга права друштва.

Проф. др Мирко Васиљевић, Водич за примену Закона о привредним друштвима, Intermex, Београд, 2011. стр. 85: Имовину привредног друштва чини *укупност права* која припадају привредном друштву, као правном лицу: права својине, удели у другом привредном друштву, права индустријске својине, ауторска права, потраживања (укључујући и она из хартија од вредности) и сва друга права имовинског карактера. *Предмет ових права (а то су ствари и новац) чине имовинску масу,* у обиму у којем се на њих односи право које је саставни део имовине. Наиме, имовина обухвата целокупност права која припадају једном правном лицу, а она могу бити и стварна (право својине, право залоге), али и облигациона (право закупа, право послуге и слично).

[31] Члан 73-100. Закона о стечају

[32] Члан 93. став 2. Закона о стечају: Поступци из става 1. овог члана који су у току обустављају се.

[33] Члан 49. став 1. Закона о стечају: Разлучни повериоци су повериоци који имају заложно право, законско право задржавања или право намирења на стварима и правима о којима се воде јавне

1. ако стечајни дужник или стечајни управник нису на адекватан начин заштитили предметну имовину која је предмет разлучног права, тако да је њена безбедност изложена ризику;

2. ако се вредност предметне имовине смањује, а нема друге могућности да се обезбеди примерена и ефикасна заштита од смањења вредности имовине[34].

Међутим, забрана извршења и намирења из члана 93. став 1. Закона о стечају укида се уколико разлучни поверилац поднесе писани захтев уз који је доставио и процену вредности имовине која је предмет разлучног права, а која мора бити сачињена од стране овлашћеног стручног лица најкасније годину дана пре отварања стечајног поступка, уколико је вредност предметне имовине мања од износа обезбеђеног потраживања тог повериоца, а предметна имовина није од кључног значаја за реорганизацију.

Уколико дође до укидања забране извршења и намирења из члана 93. став 1. Закона о стечају (мораторијума), разлучни поверилац стиче право да своје потраживање намири и у извршном поступку. У том случају се паралелно са стечајним поступком одвија и извршни поступак, у коме је стечајни дужник извршни дужник, али и у том случају извршни поступак се води само ради намирења једног повериоца, који је у стечајном поступку над тим привредним друштвом стекао статус разлучног повериоца, а у односу на ког је укинута забрана извршења и намирења из члана 93. став 1. Закона о стечају. За износ за који се разлучни поверилац намири у извршном поступку, смањује се потраживање тог повериоца у стечајном поступку. У случају да се разлучни поверилац намири у целости, вишак средстава који се добије продајом имовине у извршном поступку, мора се вратити у стечајну масу стечајног дужника, а ради намирења стечајних поверилаца.

VI Обустава и прекид извршног поступка због отварања стечаја

У претходној глави разматрана је једна од последица отварања стечајног поступка на извршни поступак када је стечајни поступак отворен над извршним дужником, као и услови под којима, током трајања стечајног поступка, ова последица може бити укинута. Закон о извршењу и обезбеђењу који је у примени од 01.07.2016. године у одредби члана 129. став 1.[35] прописује разлоге за обуставу извршног поступка. Овом одредбом у ставу 2. је наведено да се решењем о

књиге или регистри и имају право на првенствено намирење из средстава остварених продајом имовине, односно наплате потраживања на којој су стекли то право.

[34] Члан 93. став 4. Закона о стечају

[35] Члан 120. став 1. Закона о извршењу и обезбеђењу: Јавни извршитељ по службеној дужности решењем обуставља извршни поступак: 1) ако је извршна исправа на основу које је донето решење о извршењу правноснажно или коначно укинута, преиначена или стављена ван снаге; 2) ако је потврда о извршности одлуке правноснажно укинута; 3) ако странка премине, а потраживање није наследиво; 4) ако странка која је правно лице престане да постоји, а нема правног следбеника; 5) ако потраживање престане да постоји; 6) ако је извршење постало немогуће или не може да се спроведе из других разлога (пропао је предмет извршења, извршни дужник нема имовину и сл.); 7) из других разлога одређених овим или другим законом.

обустави укидају и све спроведене радње, ако се тиме не дира у стечена права других лица. Такође, у ставу 3. наведене одредбе изричито је прописано да се радње којима је извршни поверилац стекао заложно право у извршном поступку не укидају, ако је поступак обустављен због стечаја над извршним дужником.

Из одредбе члана 129. Закона о извршењу и обезбеђењу, следи да се извршни поступак обуставља увек када су испуњени услови из става 1. ове одредбе и да се решењем којим се обуставља извршни поступак истовремено укидају све спроведене извршне радње. Међутим, закон је предвидео изузетке од овог правила, па се спроведене извршне радње неће укинути ако се тиме дира у стечена права других лица и уколико се ради о радњама којима је извршни поверилац стекао заложно право у извршном поступку, а извршни поступак се обуставља због отварања стечајног поступка над стечајним дужником.

Поступање супротно одредби члана 129. став 3. Закона о извршењу и обезбеђењу, довело би до губитка заложног права извршног повериоца, односно брисања заложног права, а тиме и немогућности да поверилац извршног дужника у стечајном поступку над извршним дужником (стечајним дужником), стекне статус разлучног повериоца и оствари право првенства намирења из вредности ствари на којој постојало заложно право[36].

Тумачењем одредбе члана 129. став 2. и 3. Закона о извршењу и обезбеђењу, могло би се закључити да се у свим другим случајевима (када се не дира у стечена права других лица и заложно право извршног повериоца) извршни поступак, по отварању стечајног поступка над извршним дужником, обуставља уз укидање и спроведених извршних радњи, што није тачно. То из разлога што Закон о стечају, што је већ и речено, предвиђа да се у случају отварања стечајног поступка над извршним дужником извршни поступци обустављају[37]. Закон о стечају је lex specialis у односу на Закон о извршењу и обезбеђењу. Како Закон о стечају као правну последицу отварања стечајног поступка не предвиђа обуставу извршног поступка уз укидање спроведених извршних радњи (већ само обуставу извршног поступка), то у случају отварања стечајног поступка над извршним дужником, неопходно донети решење којим се извршни поступак обуставља, а без одлуке о укидању спроведених извршних радњи.

Све наведено односи се на ситуацију када је стечајни поступак отворен над извршним дужником. Када је стечајни поступак отворен над извршним повериоцем, извршни поступак се прекида. Ово произлази из одредбе члана 88. Закона о стечају[38]. Наведена одредба у складу је са чланом 222. Закона о

[36] Члан 49. Закона о стечају: Разлучни повериоци су повериоци који имају заложно право, законско право задржавања или право намирења на стварима и правима о којима се воде јавне књиге или регистри и имају право на првенствено намирење из средстава остварених продајом имовине, односно наплате потраживања на којој су стекли то право.

[37] Члан 93. став 1. и 2. Закона о стечају.

[38] Члан 88. Закона о стечају: У тренутку наступања правних последица отварања поступка стечаја прекидају се сви судски поступци у односу на стечајног дужника и на његову имовину, сви управни поступци покренути на захтев стечајног дужника, као и управни и порески поступци који за предмет имају утврђивање новчане обавезе стечајног дужника.

парничном поступку[39], којом је прописано да се прекид поступка утврђује када су наступиле правне последице отварања стечајног поступка[40]. Одредба члана 222. Закона о парничном поступку сходно се примењује и на извршни поступак[41].

Закон о извршењу и обезбеђењу је прописао да се, у случају прекида извршног поступка, на предлог странке или по службеној дужности може поставити привремени заступник, а ради наставка прекинутог поступка, а што иначе не важи уколико је извршни поступак прекинут због наступања правних последица отварања стечајног поступка[42]. У случају прекида извршног поступка због отварања стечајног поступка над извршним повериоцем не поставља се привремени заступник, из разлога што даном отварања стечајног поступка престају заступничка и управљачка права директора, заступника и пуномоћника, као и органа управљања и надзорних органа стечајног дужника и та права прелазе на стечајног управника[43], а стечајни управник отварањем стечајног поступка, преузима у државину целокупну имовину која улази у стечајну масу и њоме управља[44].

Извршни поступак који је прекинут због отварања стечајног поступка над извршним повериоцем наставиће се по предлогу стечајног управника.[45]

VII Извршни поверилац као разлучни поверилац у стечајном поступку

Разлучни повериоци су повериоци који имају заложно право, законско право задржавања или право намирења на стварима и правима о којима се воде јавне књиге или регистри и имају право на првенствено намирење из средстава остварених продајом имовине, односно наплате потраживања на којој су стекли то право[46]. Из наведене одредбе произлази да су разлучни повериоци, повериоци који имају новчано према стечајном дужнику и при том имају и:

---

[39] Члан 222. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13 – ОУС, 74/13 – ОУС и 55/14): Суд утврђује прекид поступка кад: 1) странка умре; 2) странка изгуби парничну способност; 3) законски заступник странке умре или престане његово овлашћење за заступање; 4) странка која је правно лице престане да постоји, односно кад надлежни орган правноснажно одлучи о забрани рада; 5) наступе правне последице отварања поступка стечаја; 6) услед ратног стања или ванредних догађаја престане рад у суду; 7) је то другим законом прописано.

[40] Члан 73. став 1. Закона о стечају: Правне последице отварања стечајног поступка наступају даном објављивања огласа о отварању поступка на огласној табли суда.

[41] Члан 39. Закона о извршењу и обезбеђењу: У извршном поступку и поступку обезбеђења сходно се примењује закон којим се уређује парнични поступак.

[42] Члан 29. Закона о извршењу и обезбеђењу: Ако извршни поступак буде прекинут по сили закона, јавни извршитељ, на предлог странке или по службеној дужности поставља привременог заступника странци, и наставља поступак и пре него што престане разлог због кога је прекинут. Ово не важи за прекид поступка који је настао наступањем правних последица стечајног поступка.

[43] Члан 74. став 1. Закона о стечају.

[44] Члан 105. Закона о стечају.

[45] Члан 225. Закона о парничном поступку: Поступак који је прекинут из разлога наведених у члану 222. тачка 1-5. овог закона, наставиће се кад наследник или старалац заоставштине, нови законски заступник, стечајни управник или правни следбеници правног лица преузме поступак или кад их суд на предлог противне стране позове да то учине.

[46] Члан 49. став 1. Закона о стечају

1. заложно право на имовини стечајног дужника којим је обезбеђено њихово новчано потраживање;
2. законско право задржавања, и
3. право намирења на стварима и правима о којима се воде јавне књиге или регистри и при том имају и право на првенствено намирење из средстава остварених продајом имовине.

Заложно право је стварно право на туђој ствари на основу које поверилац може наплатити своје потраживање из вредности заложене ствари пре осталих поверилаца, ако дужник не испуни своју доспелу обавезу.

Право задржавања[47] (ретенција) је право повериоца доспелог потраживања у чијим рукама се налази нека дужникова ствар, да ствар задржи док дужник не исплати потраживање. Поверилац који држи ствар има право да се на плати из њене вредности исто као и заложни поверилац, уз претходно обавештавање дужника.

Право намирења подразумева право повериоца да своје потраживање намири из непокретности у случају да треће лице касније стекне на истој непокретности право својине.

Право првенственог намирења подразумева право повериоца да своје потраживање намири из непокретности пре других поверилаца, који су доцније стекли право да своје потраживање намире из исте непокретности.

Закон о извршном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125 од 22.11.2004. године) у одредби члана 102. је прописивао да се у јавној књизи врши забележба решења о извршењу, односно други одговарајући упис предвиђен прописима о упису права на непокретностима у јавне књиге. Тим уписом извршни поверилац је стицао право да своје потраживање намири из непокретности и у случају да треће лице касније стекне на истој непокретности право својине. То значи да је према овој одредби извршни поверилац право на намирење стицао уписом забележбе решења о извршењу у јавни регистар. Међутим, истом одредбом је било прописано да извршни поверилац који је предложио извршење, а раније није стекао заложно право, стиче уписом решења о извршењу право да се из непокретности намири пре лица које је доцније стекло на тој непокретности заложно право или право на намирење. То значи да је уписом забележбе решења о извршењу према Закону о извршном поступку, извршни поверилац стицао истовремено и право на намирење и право првенства намирења. Извршни поверилац из овог поступка је стога у случају отварања стечајног поступка над извршним дужником стекао могућност да у том стечајном поступку подношењем благовремене и уредне пријаве потраживања[48] стекне статус разлучног повериоца из члана 49. став 1. Закона о стечају.

---

[47] Члан 286-289. и члан 728. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Службени лист СРЈ“, бр. 31/93)

[48] Члан 111. став 5. Закона о стечају: Пријаве се могу подносити по истеку рока одређеног решењем стечајног судије, али најкасније у року од 120 дана од дана објављивања огласа у „Службеном гласнику РС“, а све пријаве поднете по истеку рока од 120 дана биће одбачене као неблаговремене.

Закон о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник РС“, бр. 31 од 09.05.2011. године) је одредбом члана 107. прописао да извршни поверилац стиче право уписа заложног права на основу решења, односно закључка извршитеља о извршењу на непокретности извршног дужника. Према ставу 2. наведене одредбе упис заложног права на основу решења о извршењу, вршио се на захтев извршног повериоца у јавној књизи. По основу овако уписаног заложног права на основу одредбе члана 107. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу из 2011. године извршни поверилац који је стекао статус заложног повериоца у извршном поступку, може своје потраживање остварити у стечајном поступку као разлучни поверилац. Међутим, уколико је у јавној књизи уписана само забележба решења о извршењу (без уписа заложног права по захтеву извршног повериоца), извршни поверилац није стекао статус заложног повериоца у извршном поступку, због чега своје потраживање не може остварити ни као разлучни поверилац у стечајном поступку.

Закон о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник РС“, бр. 106 од 21.12.2015. године) у члану 155. став 1. прописује обавезу јавног извршитеља да решење о извршењу достави органу који води катастар непокретности, ради уписа забележбе решења о извршењу на непокретности. Уписом забележбе решења о извршењу извршни поверилац стиче право да се намири из непокретности (право на намирење) и ако друго лице касније стекне својину на њој. Извршни поверилац према ставу 3. наведене одредбе стиче од момента уписа забележбе решења о извршењу и право да се намири пре сваког ко после тога стекне заложно право или право на намирење из непокретности. То значи да забележбом решења о извршењу на непокретности, извршни поверилац истовремено стиче и право на намирење и право на првенствено намирења (уколико пре уписа забележбе решења о извршењу већ није стекао заложно право)[49]. Како је забележбом решења о извршењу извршни поверилац стекао и првенство намирења, то исти у стечајном поступку над извршним дужником има могућност да своје потраживање намири као разлучни поверилац.

Извршни повериоци који су стекли право првенства намирења из члана 102. став 3. Закона о извршном поступку, заложно право из члана 107. став 3. Закона о извршењу и обезбеђењу из 2011. године и право првенства намирења из члана 155. став 4. Закона о извршењу и обезбеђењу из 2015. године, могу своја потраживања наплатити у стечајном поступку као разлучни повериоци, под условом да поднесу благовремену и уредну пријаву потраживања у својству

[49] Члан 155. Закона о извршењу и обезбеђењу: Јавни извршитељ одмах доставља решење о извршењу органу који води катастар непокретности, ради уписа забележбе решења о извршењу на непокретности. Орган који води катастар непокретности дужан је да упише забележбу решења о извршењу у року од 72 часа од пријема захтева за упис, иначе се сматра да је забележба уписана истеком 72 часа од пријема захтева за упис. Уписом забележбе решења о извршењу извршни поверилац стиче право да се намири на непокретности (право на намирење) и ако друго лице касније стекне својину на њој. Извршни поверилац који пре уписа забележбе решења о извршењу није стекао заложно право, стиче од уписа забележбе право да се намири пре сваког ко после тога стекне заложно право или право на намирење из непокретности.

разлучних поверилаца. То подразумева да пријава потраживања[50] поред осталих података који су прописани чланом 111. став 1. Закона о стечају мора да садржи и опис ствари на којој је поверилац стекао разлучно право.

Међутим, остварење разлучних права у стечајном поступку ограничено је одредбом члана 49. став 3. Закона о стечају. Овом одредбом је прописано да разлучна права стечена извршењем или обезбеђењем за последњих 60 дана пре дана отварања стечајног поступка ради принудног намирења или обезбеђења, престају да важе и такви повериоци нису разлучни повериоци. На основу решења стечајног судије, надлежни орган који води одговарајуће јавне књиге, дужан је да изврши брисање овако стечених разлучних права. Наведена одредба односи се само на извршне повериоце (повериоце из извршних поступака – поступка принудног намирења или обезбеђења) који су та права стекли 60 дана пре отварања стечајног поступка над извршним дужником. Наведена одредба не односи се на разлучна права која су стечена у истом периоду ван извршног поступка, односно поступка принудног намирења и обезбеђења, као ни на заложне повериоце стечајног дужника из члана 49. став 5. Закона о стечају[51].

[50] Члан 111. став 1. Закона о стечају: Повериоци пријаве потраживања подносе надлежном суду у писаном облику. У пријави се нарочито мора назначити: 1) назив, односно име и седиште односно пребивалиште повериоца са контакт адресом; 2) матични број правног лица, односно јединствени матични број грађана за физичка лица; 3) број пословног или текућег рачуна; 4) правни основ потраживања; 5) износ потраживања и то посебно износ главног потраживања са обрачуном камате; 6) ствар на којој је поверилац стекао разлучно право уколико се ради о обезбеђеном потраживању и износ његовог потраживања који није обезбеђен, ако његово потраживање није у целини обезбеђено; 7) одређени захтев повериоца, сходно одредбама о садржини тужбе закона којим се уређује парнични поступак.

[51] Члан 49. став 5. Закона о стечају: Заложни повериоци су повериоци који имају заложно право на стварима или правима стечајног дужника о којима се воде јавне књиге или регистри, а немају новчано потраживање стечајном дужнику које је тим заложним правом обезбеђено.

З а к љ у ч а к

Покретањем претходног стечајног поступка над дужником, не наступају било какве правне последице по повериоце и стечајног дужника, па претходни стечајни поступак тече паралелно са извршним поступком у коме је стечајни дужник странка. Изузетак је одређивање мере обезбеђења из члана 62. став 2. тачка 4. Закона о стечају (забрана или привремено одлагање спровођења извршења према стечајном дужнику…).

Мере обезбеђења из члана 62. Закона о стечају могу се одредити само у претходном стечајном поступку и трају најдуже до окончања претходног стечајног поступка. Ако се претходни стечајни поступак оконча обуставом, престају и мере обезбеђења. Уколико се над дужником отвори стечајни поступак, мере обезбеђења такође престају. Отварањем стечајног поступка наступа правна последица забране извршења и намирења према стечајном дужнику из члана 93. став 1. Закона о стечају (мораторијум).

Мере обезбеђења из члана 62. Закона о стечају одређене у претходном стечајном поступку могу бити укинуте у било које доба, одлуком стечајног судије, све до окончања претходног стечајног поступка, када престају.

Мере обезбеђења из претходног стечајног поступка укидају се под условима прописаним одредбом члана 93. став 4. и 5. Закона о стечају.

Забрана извршења и намирења из члана 93. став 1. Закона о стечају укида се такође под условима из члана 93. став 4. и 5. Закона о стечају. Укидањем ове забране разлучни поверилац стиче право да се намири у поступку ван стечаја из вредности ствари којом је обезбеђено потраживање.

Отварањем стечајног поступка над дужником, обустављају се сви извршни поступци у којим је стечајни дужник извршни дужник.

Извршни поступци у којима је стечајни дужник извршни поверилац се прекидају.

Приликом обуставе или прекида поступка, не укидају се спроведене извршне радње.

Извршни повериоци који су стекли право првенства намирења по одредби члана 102. став 3. Закона о извршном поступку, заложно право по члану 107. став 2. Закона о извршењу и обезбеђењу из 2011. године и право одвојеног намирења по члану 155. став 4. Закона о извршењу и обезбеђењу из 2015. године, своја потраживања могу намирити у стечајном поступку над дужником као разлучни повериоци, уколико поднесу благовремену и уредну пријаву потраживања у својству разлучног повериоца.

Разлучна права стечена 60 дана пре отварања стечајног поступка извршењем или обезбеђењем ради принудног намирења или обезбеђења, престају

да важе отварањем стечаја, што се не односи на заложне повериоце стечајног дужника из члана 49. став 5. Закона о стечају, као ни на разлучне повериоце који су то право стекли ван поступка принудног извршења или обезбеђења.